

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO XXXIV (28)
Štev. (No.) 32

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
7. avgusta 1975

Naši domovi

(Nekaj misli iz govora g. Jožeta Košička na proslavi desetletne Hladnikovega doma v Slovenski vasi v Lanusu)

Nima pomena govoriti o naših domovih v prvotnem pomenu besede: domovih, kjer smo se rodili in kjer smo preživeli otroška leta, leta mladosti in dostikrat zrela leta, dokler nas ni surova sila iztrgala iz njihovega toplega objema. Tisti, ki nam je padla slana na lase, ali pa nam bo kmalu, če bo kaj je nomenila beseda naš dom: To je bila naša hiša, preprosta a udobna, naša gospodarska poslopja, naš sadovnjak, naše polje, naši pašniki, naši gozdovi — in mi in naši starši, naši dedje, naši bratje in sestre! In poleg nas naši sosede v svojih domovih in z vsem, kar jih je obdajalo.

Niso bili vsi domovi enaki. Eni so krepili in cveteli v blagostanju, drugi pa hiral in se končno zrušili. V prvih je bila doma ljubezen med vsemi člani družine, pripravljenost za delo in žrtve, če je grozila nevarnost, potrpljenje in sloga, kadar je bilo treba premostiti raznolikosti značaja in pa dobri odnosi do sosedov. Kaj so bili vzroki, da so oni drugi domovi propadali? Ljudje so jih vedeli nezmotno naštet: ljubezen je spodrinilo sovraštvo in prepričanje, delo je pregnalo lenoba, nesloga je pokazala, kako se uničujejo uspehi, sovraštvo je zastrunjavalo mirno sožitje s sosedi, pihača, hazardiranje in bahaštvo je pa izpilo sok najbolj cvetočega posestva.

Poleg rojstnih domov smo imeli v naši domovini še druge domove: katoliško-prosvetne, sokolske, zadržne itd. Vse te ustanove so imele nalogo, dati Slovincem, kar jim domači krov pri najboljši volji ni mogel dati. V teh domovih so se zlasti mladi fantje in dekleta pripravljali za življenje z vzgojo v moralnem, družabnem, narodnem in gospodarsko-političnem smislu, ter se tako usposobili za naloge, ki so jih kot bodoče družinske očete in matere čakale. Naj nam tam doma današnji razlagalci naše preteklosti še tako ubijajo v glavo, da je bilo vse to ogromno delo dveh generacij ena sama zmotna, jim odgovarjamo, da so v zmoti oni. Velika zasluga za to, da se je naš narod ohranil na dostojni moralni višini in da je kulturno napredoval mnogo hitreje, kot njegovi sosede, je v delu naših prosvetnih in njim sorodnih domov.

Izven domovine smo si v trudu in znoju zgradili nove domove. Malo so podobni onim doma. Le par sto kvadratnih metrov zemlje jih obdaja. Ograja jih loči od sosedov, ki je dostikrat tudi naše krvi. V tem domu pa moramo imeti vse tiste vrednote, ki so hranile naše domove doma in napovedati moramo boj veselo kar jih je moglo doma in kar more tudi tukaj rušiti.

Ohranjati dom pomeni ohranjati njegovo notranje veljavo: voljo slovenske družine, ki v ljubezni živi in vzgaja novi rod v verskem in narodnem pravcu. Trda je ta naloga, dostikrat tako težka, da starejši obupujejo, češ ne morem ničesar storiti proti razdiralnemu vplivu okolice in proti brezbriznosti mladega rodu za vse, kar nam je bilo svetega.

Če so bili prosvetni domovi potrebni in tako koristni doma, so toliko bolj nam, ki smo bili iztrgani iz nam domačega okolja in postavljeni v nam neznan svet, ki nam je dal delo, kruh in dom, nam pa ne more dati tega, kar mi kot narod potrebujemo.

Hvala Bogu, v velikem človeškem morju Buenos Airesa so se Slovenci pravočasno zavedli potrebnosti naših narodnih domov. Medtem, ko so z eno roko gradili stredo svoji družini, so z drugo priskočili na pomoč onim, ki so gradili skupni dom. Imamo jih povsod, kjer nas je kaj več. Nekateri so cele palače.

Ni pa dovolj, če smo jih zgradili. Treba jim je dati pravo vsebino: Da ne bodo le zbirališčna onih, ki so se zbirali v naših domovih doma, ampak da jih polni naš novi rod, naša mladina, ki se je rodila izven domovine, v dru-

„BORIMO SE ZA VSAKEGA OTROKA“

Slovenski in jugoslovanski komunisti so izvajali revolucijo za Stalinovo obliko marksizma. V imenu „očeka Stalina“ rušili stari družbeni red. Ko so ga pa zrušili, so padli v praznino. Ker niso našli izhoda iz nje, so ugotovili, da je temu kriv Stalinov recept marksizma. Krizo so skušali premagati s tem, da so zavrgli in obsodili Stalina, marksizem v novo obleko „samoupravljanja“. Marksizem v tej novi obleki naj bi bil originalen jugoslovanski izdelek, namenjen tudi za export. Kot exportno blago v samoupravljanje oblečen marksizem v propagandne namene še nekam uspeva. Doma pa je tudi v tej novi obleki zbolel in hira, tako da diagnoza kaže nevarnost za življenje marksizma v Jugoslaviji.

Po raznih neuspešnih injekcijah je partija prišla do spoznanja, da je treba novih sredstev, da reši življenje hira-jočemu marksizmu. Mnenja so, da ga je mogoče rešiti le, če začne že pri učeči se mladini od osnovne šole preko srednje do univerze. Da bi imeli uspeh, je treba to mladino predvsem odtegniti vplivu vseh, ki marksizem omalovažujejo, mu nasprotujejo ali celo skušajo mladino vzgajati pozitivno in ideološki, ki je v osnovi nasprotna materialističnemu marksizmu.

Da je Cerkev nevaren nasprotnik materialističnemu pojmovanju življenja, je partiji jasno; zato vedno bolj neusmiljeno postopa z njo in jo utesnuje med zidove. Tudi ni partiji ostal prikriti boj med družino in šolo. Prevečkrat družinska vzgoja „kvari“ prizadevanja partije, da pridobi v šoli mladino za marksizem. Družina pa tudi ve, da je ta boj najbolj neisprosen za najbistrejše in najsposobnejše učence. Ali jih bo pridobila ateistična, marksistična šola z vsemi načrtnimi vabami, ali bodo sledili vzgojnemu smernicam staršev. Pa tudi izven cerkva in družine vidi partija nevarne protimarksistične vplive na šolsko mladino.

Komunisti so prišli do spoznanja, da bodo rešili marksizem le, če se najprej lotijo najmlajših. Zato so se oprijeli pobude, da uvedejo v Sloveniji celodnevne osnovne šole. Ta naj bi ločili starše od otrok, preprečila obisk verouka in jih obvarovala kakršnega koli za marksistično oblikovanje nevarnega okolja.

France Forstnerič piše v tej zvezi v Delu z dne 5. julija, da celodnevna šola pomeni „enak socialni start za vse naše otroke, ne glede na razvitost okolja, v katerem živijo, da šola prevzame v šolskem in zunaj šolskem času tako rekoč vso skrb za otrokov šolski uspeh, k staršem pa se bo otrok iz celodnevne šole vračal prost vsega, tako da se mu bodo lahko posvetili kot roditelji; niti

gačnih razmerah kakor mi in v veliki nevarnosti, da pozabijo na to, kar nam mora biti kot Slovincem sveto in drago. Naši domovi morajo, bolj kot oni doma, biti neobhodna opora domači hiši pri versko-moralni in narodni vzgoji. Velika napaka bi bila, če bi starši pričakovali, da jim bo dal društveni dom vsega, kar mladi potrebujejo, še večja pa bi bila, če bi mislili, da je dom za vzgojo njihovih otrok nepotreben in bi ga sami hoteli v vsem nadomestiti. Začnimo polniti naše domove z najmlajšimi, da se jim prej uživijo v slovenski krog in da jim postane samo po sebi naravno, da govore, pojejo, čutijo po naše. Lahko vidimo, kako težko se vključi v življenje naših domov oni, ki ga ni začel v zgodnji mladosti. Neslovensko okolje ga je že toliko prevzelo, da se ne čuti več domačega.

Da se domovi ne bodo spremenili v ustanove, kjer le par ljudi komandira in par požrtvovalnih garačev stori vse, da gre stvar naprej, drugi pa prihajajo v dom, kakor da s tem izkazujejo komu uslugo, vedno pripravljeno, da kritizirajo, če jim kaj ni po godu in drže roke daleč od listnice, kadar bi bilo treba poseči po nji in primakniti prispevek za dobro stvar!

Da se domovi ne bodo spremenili v

šolskih potrebščin učenci ne bodo več nosili domov“.

Še jasneje je govorila o namenih celodnevne šole predsednica koordinacijskega odbora za uvajanje projekta celodnevne šole pri republiški konferenci SZDL v Ljubljani, Majda Poljanšek na konferenci dne 7. julija, ko je dejala: „Razmeroma lahko je bilo doseči, da današnja šola mlade seznanja z marksizmom, mnogo več pa je potrebno storiti, da bi se praktično in zavestno opredeljevali za samoupravljanje in socializem in da bi bila njihova zavest izražena s konkretno akcijo za poglobljanje in razvijanje samoupravnih socialističnih odnosov. Za oblikovanje take osebnostne opredelitve je potrebno ustrezno organizirati vzgojne situacije, pomembno je, vključevati učence v samoupravno zasnovano šolo, ki naj ruši pregrade z okoljem in se povezuje z združenim delom.“ Nato je Poljanškova nadaljevala: „Programiranje dela in življenja v celodnevni osnovni šoli, ki mora integrirati doslej ločena programa, tako imenovanih šolskih in izven šolskih dejavnosti v enovit vzgojno-izobraževalni proces, bo moralo potekati v sodelovanju z vrsto društvenih dejavnosti in institucionalnih oblik dodatnega usposabljanja otrok. Knjižnica, glasbena šola, pionirski dom...“ Še jasneje pa je povedala Poljanškova o nalogah učiteljev, ko je dejala „učitelji se bodo v tem procesu usposabljali za večjo odgovornost pri izobraževanju in vzgoji in vse bolj spoznavali, da je marksizem, kot znanstveno kritična, metodološka in ideološka podlaga, pomembna, čeprav učijo zemljepis, matematiko ali angleški jezik ali kakšen drug predmet“. Poljanškova tudi upa, da bo marksistična šola prepričala „vdor idejnega pluralizma in uveljavljanje ozkih grupnih interesov“.

Izvedba načrta o celodnevni šoli pa je naletela na velike težave. Ni ne denarja, ne zadostnega števila učiteljev, katerih je vedno manj, celodnevna šola pa jih zahteva vsaj tretjino več in tudi ni ustreznih prostorov. Doslej je partiji uspelo izvesti načrt komaj v šestih šolah v Sloveniji. Celotem program pa naj bi bil izveden v desetih letih pod geslom „Borimo se za vsakega otroka“ kakor je zapisal Forstnerič.

Zaradi pomanjkanja sposobnih učnih moči za celodnevno osnovno šolo je bil to šolsko leto prvič uveden v srednji šoli nov predmet: „Samoupravljanje s temelji marksizma“. Ker pa je za ta predmet še neurejen „profil“ učitelja novega predmeta, kot pravijo, zato bodo že v jeseni začeli enoletni študijski študij za učitelje tega predmeta v Ljubljani in Mariboru, v prihodnje pa bodo pri eni fakulteti vpeljali posebno

„socialne klube“, kar po domače pomeni toliko, kot prostor za ubijanje časa, za pitje, kvartanje in suvereno presojanje vsega in vseh. Tako lahko majhna skupina ljudi povzroča nezdravo ozračje med članstvom, začnejo se zbirati proti gruči, ki imajo vedno dovolj „novic“ za to, da nezadovoljstvo ne poneha.

Da ne bomo preveč zaljubljeni v svoj dom. Imamo pravično bito ponosni na svoje središče, a ne na škodo sosedom. Slovenci moramo biti enota kot kristjani in kot narod, ki si je izbral jasno določeno pot. Samo v enotnosti je naša moč, četudi nas je malo. Veselimo se uspehov, ki jih dosežajo drugi domovi, ki imajo morda boljše igrance, boljše pevce, boljše športnike. Nevoščljivost je strup! Tudi mi imamo brez dvoma mnogo lepega, kar drugi nimajo in smo veseli, če se drugi tega veselo.

Vsi, dedki, očetje, mamice, fantje in dekleta smo dolžni v naših družinah gojiti ljubezen do vsega našega tudi s tem, da našim najmlajšim kažemo pot v društveni dom. Če ne storimo tega, bomo v znatni meri pripomogli k temu, da ne bo preteklo mnogo let, ko vas bo vaš vnuk ali pravnuk vprašal: „Porque se llama nuestro barrio: Villa Eslovena?“ Po slovensko ne bo več znal. Po naši krivdi!

Obdržali smo slovenske pozicije

(od našega dopisnika iz Gorice)

Že mesec dni je od zadnjih upravnih volitev v Italiji, o katerih je Svobodna Slovenija sicer že obširno poročala. Zlasti se je posebej ustavila ob izidu volitev na Primorskem, kjer je na Goriškem in Tržaškem nastopala tudi edina slovenska stranka v Italiji — Slovenska skupnost.

Zato se tu ne bi ustavljal spet ob rezultatih in številkah oz. statističnih pregledih nasploh. Rad bi se le pomudil ob nekaterih ugotovitvah, ki posebej zadevajo primorske, zlasti še goriške Slovence.

Znano je, da se je šele pred nekaj meseci na Goriškem osnovala nova politična organizacija demokratičnih Slovencev, Slovenska skupnost, ki je sicer v glavnem sprejela nekdanji program SDZ, a je delo v marsičem posodobila in poskusila z novimi organizacijskimi prijemi. Tudi o tem je list že pisal, zato se v to ne bom več posebej spuščal. To pa sem zapisal le v toliko, da imajo bralci lahko stalno pred očmi vse potrebne elemente, ko ocenjujejo izide zadnjih občinskih in pokrajinskih volitev na Goriškem.

Mirno lahko trdimo, da je Slovenska skupnost dobro prestala ta svoj prvi nalahki — zrelostni izpit. V tem volivnem boju je namreč morala kljubovati nečtetim nasprotnikom, ki se niso mogli sprijazniti z mislijo, da imamo predvsem samostojno in od nikogar odvisno slovensko stranko. Naš program in naša politika sta bila trn v peti predvsem mnogim slovenskim kandidatom na levičarskih italijanskih listah, ki lahko zagovarjajo slovenstvo le v kolikor jim to dovolijo italijanska partijska vodstva. Na drugi strani pa je bila Slovenska skupnost v Gorici objekt zlobne nasprotne propagande od strani nekaterih nekdanjih voditeljev SDZ, ki v svojem najhujem in trmestem gledanju niso hoteli pristati na reorganizacijo edine slovenske stranke,

študijsko smer za učitelje predmeta „samoupravljanje s temelji marksizma“.

Prepričani smo, da tudi ta poskus partije ne bo uspel. Težnja po svobodi duha je bila in bo pri človeku močnejša, kakor še tako spretno okovane verige marksistično-materialističnega zatiranja svobode.

—š—e

Strah pred resnico DVOJE KNJIG PREPOVEDANIH

Kako se komunisti boje, da bi se med narodom doma razvedela resnica glede obdobja 1941/45 ko je med vojno divjala njihova krvava revolucija, in še prve mesece takoj po njej, je znano. Ta strah dobi izraz v prepovedi širjenja kakršnekoli emigrantske literature, ki bi lahko govorila o teh dogodkih. Tudi emigrantsko časopisje, ki sicer redno prihaja v razne knjižnice širom Slovenije, tam sprejmejo, a do njega imajo dostop le najvišji partijski funkcionarji, nikakor pa niso dostopni za javnost.

V skladu s tem postopanjem sta tudi dve najnovejši prepovedi, ki nanašata na dve knjigi, ki sta izšli v svetu in govorita o medvojnih dogodkih. Tu gre za knjigo „Nekje je luč“, Vinka Beličiča, in pa „Svetovni popotnik pripoveduje“, ki jo je spisal Dr. Kobal.

O obeh knjigah smo mi svojčas že pisali. Vinko Beličič, tržaški pisatelj literarno obdela v „Nekje je luč“ medvojno dobo, in jasno govori o vseh komunističnih zločinih, prevarah in lažeh. Prav zato je bila izrečno prepovedana. Uradni list SFRJ je namreč v petek 23. maja t.l., v št. 25. stran 817 prinesel sledečo odločbo:

343.

Na podlagi prvega odstavka 59. člena v zvezi s 13. členom zakona o vnašanju in razširjanju tujih sredstev množičnega komuniciranja in o tuji in-

zato pa so ji sedaj na vse načine hoteli škodovati. To je vsekakor zelo slabo spričeval za tiste, ki so se kot narodni voditelji vsa povojna leta imeli za zaupnike samostojnega slovenskega nastopa, zdaj pa mu kar naenkrat skušajo izpodjedati tla pod nogami.

Toliko je, mislim, potrebno za pravilno vrednotenje in objektivno ter stvarno ocenjevanje zadnjega volivnega nastopa Slovenske skupnosti na Goriškem. Kljub vsem prej omenjenim napadom in izkrivljenim natolcevanjem pa je slovenska lista z lipovo večico dobro in ponosno vzdržala svoj „ognjen krst“. V glavnem je obdržala vse ključne pozicije, od dveh mest v goriškem občinskem svetu do župana v Števerjarju in ostalih mest v še dveh goriških občinah (Doberdob in Sovodnje). Še posebej razveseljivo je dejstvo, da se je Slovenska skupnost prvič samostojno predstavila za občinske volitve v Krminu, mešanem a pretežno furianskem trgu. Izkazalo pa se je, da je okoli sto petdeset slovenskih volivcev v tem najzadnejšem delu našega narodnostnega ozemlja trdno odločenih, da ohranijo in še poživijo slovenstvo, saj so od zadnjih deželnih volitev kar podvojili svoje glasove. Zato ne smemo obupati, če je Slovenska skupnost sicer izgubila mesto v pokrajinskem svetu, kar pa je posledica večjega volilnega kvoruma. Glasovi za slovensko listo so v primeri z zadnjimi pokrajinskimi volitvami leta 1970 še narasli. Zato je upati, da bo v prihodnje tudi to mesto pridobljeno!

Jasno se zavedamo, kolike važnosti je samostojno politično nastopanje za mejskih Slovencev. Brez tega bi prav gotovo kot Slovenci še dosti manj pomenili, in to od deželnega zastopstva do posameznih občin. Zato pa je treba, da še naprej vztrajamo pri tej edini pravilni manjšinski politiki, kot kaže tudi primer Južnih Tirolcev.

Še posebej od maja letos, ko se je osnovala deželna Slovenska skupnost, ki bo morala kasneje načrtno na delo ne samo za ohranitev in poživitev naše samobitnosti na Tržaškem in na Goriškem, pač pa tudi za prepotrebno narodno-politično osvoboditev beneških in kanalskih Slovencev v videmski pokrajini. Le tako bomo lahko svoje politično zastopstvo v deželi res ohranili in morda tudi iskali možnih poti za samostojno zastopstvo slovenske manjšine v rimskem parlamentu.

A. B.

formacijski dejavnosti v Jugoslaviji (»Uradni list SFRJ« št. 39/74) izdaja zvezni sekretar za notranje zadeve

O D L O Č B O
O PREPOVEDI VNAŠANJA IN
RAZŠIRJANJA BROŠURE
»NEKJE JE LUČ«

Prepovedano je vnašati v Jugoslavijo in v njej razširjati brošuro »Nekje je luč« od Vinka Beličiča, ki je natisnjena v slovenščini v Trstu, Italija.

Št. 650-39/3.

Beograd, 29. aprila 1975.

Namestnik
zveznega sekretarja za
notranje zadeve: *Drško Jurišić*, s.r.

Slična usoda je zadela knjigo dr. Kobala. „Svetovni popotnik pripoveduje“ je velike zgodovinske važnosti, saj je to prvo in direktno pričevanje osebe, ki je med zadnjo vojno bila na visokem položaju v Pentagonu. V njej lahko beremo, da je Kardelj po daljšem izvajanju takoj po vojni priznal, da so bili strašni komunistični pokoli „pomote“. Piše o bombardiranju Beograda na predlog partizanov, da so tako uničili center odpora proti komunizmu. Temu dodajmo še opisovanje postopanja partizanov z ameriški padalci in dejstvo, da se je avtorju, kot visokemu ameriškem časniku posrečilo preprečiti bombardiranje Ljubljane in Zagreba.

(Nad. na 2. str.)

FORDOVA KRITIKA TRETJEGA SVETA

V BEOGRADU

Svobodni zahodni svet, se pravi ZDA, Kanada ter Zahodna Evropa, je s podpisom dokumenta v Helsinkih, za katerega pravijo, da „nima legalne vrednosti“, Moskvi priznal „nespremenljivost meja“ v njenem komunističnem imperiju in so tako izginile v nenasištem moskovskem imperialističnem žrelu baltičske države in narodi Estonci, Letonci in Litvanci, pa Ukrajina in Belorusija, sovjetski sateliti Poljska, Češkoslovaška, Madžarska in Romunija pa bodo ostale ozemeljsko okrnjene, kakor jim je meje začrtal Kremelj.

Mnogi resni zahodni opazovalci dogodek upravičeno smatrajo za uspeh Moskve in za nov umik svobodnega sveta pred sovjetsko taktiko in imperializmom. Da bi tak videz za zahodni svet deloma popravil, je severnoameriški predsednik Ford v svoj program po Helsinkih vnesel obiske na Poljskem, v Romuniji in Jugoslaviji, v treh komunističnih državah, ki so partijski Moskvi doslej delale največ preglastic. Ford se poslužuje starega rimskega načela „Divide et impera!“ v svoji politiki do Moskve in njenega satelitskega imperija, le da doslej z revnim rezultatom za narode v tistih državah. Toda sedaj je vsaj Poljakom, Romunom in narodom Jugoslavije hotel pokazati, da v Washingtonu nanje ne pozabljajo.

Tako na Poljskem kakor v Romuniji je doživel navdušen sprejem, nič manjšega v Beogradu. Ljudje so vzklikali Fordu kot predstavniku svobodnih in demokratskih ZDA in je bilo navdušenje, ki so ga pokazali, demonstra-

cija proti lastnim komunističnim režimom. Vsaj tak vtis je dobila množica zahodnih časnikarjev, ki je spremljala Forda po teh državah.

Ford je v Beogradu prijetno presenetil protirežimske jugoslovanske državljane in ves svobodni svet, komunističnega diktatorja Tita pa močno prizadel, ko je v govoru vprilo njega kritiziral „zahtevnost in neodgovornost“ držav tkim „tretjega sveta“ v Združenih narodih. Diktator Tito se namreč smatra še danes za „vodjo“ tega tkim „tretjega sveta.“

Ford je izjavil: „Čutimo nemir zaradi zahtevnosti in neodgovornosti v razpravah o življenjsko važnih zadevah v Združenih narodih. Naraščajoča alienacija med razvitimi in razvijajočimi se državami lahko samo škoduje interesom vseh in spravlja v nevarnost reševanje svetovnih problemov.“ Takoj zatem pa je pohvalil Jugoslavijo za njen „aktivni doprinos k razumevanju med narodi s politiko neuvrščenosti,“ s čimer je diktatorja Tita še bolj zmedel.

Diktator Tito ni mogel skriti svojega sovraštva proti Izraelu ter je v odgovor Fordu izjavil, da „zahteva, da se Izrael umakne iz arabskega področja čim prej mogoče ter pristane na zakonitost narodnih pravic Palestincev, vključno njihovo pravico ustanoviti si neodvisno državo.“

Iz Beograda se je Ford po enodnevnem obisku z letalom vrnil v Washington.

„Končni dokument“

ZAKLJUČEK KONFERENCE V HELSINKI

Dokument, ki so ga te dni ameriški Ford in 34 drugih evropskih državnikov ter iz Kanade podpisali v Helsinkih na tkim. Evropski konferenci za varnost in sodelovanje, je eden izmed redkih diplomatskih dokumentov, ki je bolj zanimiv po tem, kar ni, kakor po tem, kar je.

Dokument ni ne pogodba ne dogovor, ker legalno ne obvezuje nobenega od podpisnikov. Dokument tudi nima imena. V ameriškem zunanem ministertvu ga enostavno imenujejo samo „končni dokument.“

Kritiki te konference ugotavljajo, da dokument zamrzuje obstoječe meje in delitve v Evropi po 2. svetovni vojni in da tako Zahod z njim potrjuje sovjetsko gospodstvo nad področji, ki si jih je Moskva vzela s silo.

Najvažnejše določilo dokumenta, za katerim je Moskva tudi najbolj stremela, določa, da podpisniki „smatrajo za nekršljive... meje vseh evropskih držav.“

Zahodnjaki pa so si priborili določil-

lo, po katerem je možno meje spremenjati „na miren način.“ To določilo je izsilila Zahodna Nemčija v upanju, da ji bo kdaj možno združiti se z Vzhodno Nemčijo v eno, demokratsko državo.

Dokument obsega 110 strani in je poln visokodonečih načel o političnih odnosih in sodelovanju evropskih držav. Države podpisnice se obvezujejo „spoštovati suvereno enakost držav, reševati medsebojne spore na miren način in ne vmešavati se v tuje politične zadeve.“

Vse evropske države, vključno komunistične, se tudi obvezujejo „spoštovati človeške pravice, kakor so svoboda mišljenja, vesti in vere“ in „sodelovati v gospodarstvu, znanosti, tehniki“ itd.

Moskva je prvič predlagala sklicanje take konference že pred 20 leti, v zameno za mirovno pogodbo, ki bi jo morala skleniti predvsem z Zahodno Nemčijo, in kot najprikladnejši način, da bi si zagotovila potrditev delitve Evrope z „železno zaveso.“

Danes Evropa, jutri ves svet

Po uspehu v Helsinkih, kjer je Moskvi uspelo zagotoviti si od zahodnih vesil posest pridobljenega imperija po 2. svetovni vojni, se sedaj pripravlja na partijski vrhunski sestanek, s katerim naj bi si utrdila tudi v ideološkem pogledu ta svoj mednarodno priznani imperij.

Zadeva pa Moskvi, kakor kaže, ne gre tako gladko od rok, kakor ji je šla Evropska varnostna konferenca, ki se je pravkar zaključila v njeno korist. Odnosi med komunističnimi partijami na svobodnem Zahodu in komunističnimi partijami znotraj sovjetskega imperija se namreč neprestano spreminjajo.

Nekatere partije so Moskvi absolutno poslušne. Kadar npr. Moskva ukaže: „Skočite!“, komunistične partije Vzhodne Nemčije, Bolgarije in Danske samo vprašajo: „Kako visoko?“. Komunistične partije Madžarske, Poljske, Avstrije in Češkoslovaške skočijo, toda z manjšim navdušenjem. Francoski komunisti se navadno odzovejo Moskvi. Španska, italijanska in romunska partija oklevajo in se, če le mogoče, ne odzovejo moskovskemu pozivu. Jugoslovanska KP pa si je celo pridobila sloves odporniške partije.

Nekaterih evropskih komunističnih partij sploh ni možno spraviti na zgoraj omenjeni imenovalec. Grški in švedski skrajni levičarji so med seboj močno sperti, portugalski komunisti še

ne vedo, kam naj se definitivno obrnejo.

Sovjetski partijski vodje se nahajajo pred naslednjo dilemo: ko se komunistične partije na Zahodu krepijo in postajajo močnejše in bliže oblasti, se vedno bolj otrsajo moskovskega vodstva, kar vodi v rahljanje discipline med komunističnimi partijami, ki so npr. v Vzhodni Evropi že na oblasti.

Kako naj torej Sovjeti širijo svojo oblast, ne da bi jo istočasno slabili? Pred tem vprašanjem se nahajata kremeljska partijska veljaka Boris Ponomarev, ki nadzoruje odnose Moskve s komunističnimi partijami v Zahodnem svetu ter Katjušev, ki kontrolira odnose komunističnih partij znotraj sovjetskega imperija z Moskvo.

Poslužujeta se dvojne taktike:

1) Moskva ne zahteva več od komunističnih partij, ki niso na oblasti, da bi nastopale kot agenti sovjetske zunanje politike. Tako se npr. italijanski partiji lahko mirno ravnajo po svoje v tem pogledu in je portugalskim komunistom dovoljeno obdržati Portugal znotraj NATO. Celo romunskim komunistom, ki so na oblasti znotraj samega sovjetskega imperija, Moskva dovoljuje majhno nihanje med Vzhodom in Zahodom.

2) Vzporedno s toleranco teh razlik med posameznimi partijami in država-

Mednarodni teden

DRŽAVLJANSKA VOJNA med maoističnim Frente Nacional para la Liberación de Angola (FNLA), ki ga podpira Peking ter marksističnim Movimiento Popular para la Liberación de Angola (MPLA), ki ga podpira Moskva, je v tej portugalski afriški koloniji v polnem teku. Belo prebivalstvo, ki ga je bilo pred nekaj meseci v Angoli še nad pol milijona, hitro odhaja iz države ter namerava še ostalih 300.000 belev zapustiti Angolo pred novembrom, ko naj bi postala samostojna država. Sovjeti dovažajo orožje MPLA-u s svojimi ladjami v luandsko pristanišče, Kitajci pa zalagajo FNLA z orožjem iz bližnje države Zaire. Zahod pa mirno gleda, kako se nova afriška država spreminja v „komunistični raj.“

TURČIJA je odpovedala Washingtonu nadaljnjo uporabo vojaških oporišč na njenem ozemlju, ker ameriški kongres ni hotel odobriti novih pošilk orožja Turčiji. V ameriškem kongresu so očitali Turčiji, da je z ameriškim orožjem napadla Grke na Cipru in da ji zato odpovedujejo nadaljnjo oboroževanje. Turška odločitev gre močno v korist Moskvi, ki si je že dolgo želela oslabitev NATO.

KANADA je kot zadnja od članic NATO vzpostavila redne diplomatske odnose s komunistično Vzhodno Nemčijo.

NA PORTUGALSKEM je vodstvo vlade in države pograbila marksistična vojaška trojka. Več članov 240 članskega vojaškega odbora, ki je bil do sledje zaledje portugalske koalicijske vlade pod vojaškim vodstvom, katera pa se je razbila ob izstopu socialistov in ljudskih demokratov, je izstopilo iz omenjenega odbora. Opazovalci ugotavljajo, da se nezadovoljstvo v portugalski vojski, predvsem med sredinci in desničarji veča, medtem ko je predvsem v severnem Portugalu prišlo zadnje dni do hudih protikomunističnih demonstracij, v katerih je bilo ubitih in ranjenih več oseb. Ameriški predsednik Ford je po vrnitvi iz Beograda v Washington izjavil, da podpis „zaključnega dokumenta“ v Helsinkih „ne pomeni, da ZDA ne bi smela poseči v razmere v Portugalu, kjer je znano, da vanje posega Moskva.“

Zagovorniki dokumenta, ki jih resni opazovalci smatrajo za ali politične navivne ali koristne sopoltnike Moskve, trdijo, da je za dokument najvažnejša njegova „moralna sila“. Isti zagovorniki menijo, da se bodo tudi komunistične države bale kršiti določila dokumenta, zlasti še, ker je v njem tudi določilo, da bo nov sestanek 35 držav v Helsinkih spet leta 1977, na katerem bodo „pregledali, koliko so se države podpisnice držale načel, ki so jih sprejele s podpisom tega dokumenta.“

mi pa Moskva vedno bolj utrjuje medpartijske odnose kot take. Ideološki razkorj, ki se je začel s Hruščevim razgaljenjem Stalina in njegovih metod, je treba ustaviti. Moskva sedaj odločno vztraja na dogmatizmu razrednega boja in obsoja revizionistična sodelovanja s socialisti in sredinskimi strankami. Toda tudi če zahteva po ideološki čistosti ovira posamezne komunistične partije na Zahodu v njihovem boju do oblasti, to Moskve na plaši. Moskva je odločena, ne doživeti novih titovskih problemov iz leta 1948.

Sovjetska strategija je torej, dopuščati nedisciplino v mednarodni politiki, toda istočasno utrjevati partijske dogme. Na ta način bo Moskva sigurna, da ima opravka z zanesljivimi komunisti, ki bodo upeljali v državah, kjer se bodo končno dokopali do oblasti, takšen komunistični red, kakršnega Moskva hoče.

Ta strategija, kakor kaže, Moskvi uspeva. V minulih šestih letih je bil glavni namen Brežnjeva z odjugo doseči česar njegovi predniki niso mogli z živčno vojno: zrahljati odpor proti komunizmu v svobodnem svetu, ujeti čas za oborožitev in tehnični napredek in doseči formalno priznanje meja v vzhodni Evropi, ki jih je svojevoljno potegnila Moskva po 2. svetovni vojni.

Vzporedno z evropsko varnostno konferenco in njenim zaključkom v Helsinkih minuli teden, v Moskvi pripravljajo novo vrhunsko konferenco, toda sedaj vrhunsko konferenco 28 evropskih

El terror comunista

Más de medio siglo de regímenes comunistas en el mundo coinciden con igual lapso de tiempo del terror, con que estos regímenes se mantienen al frente de las naciones sojuzgadas. Los métodos más brutales, las cárceles más inhumanas, todos los procedimientos que hacen estremecer a quienes tienen en aprecio el respeto a la persona humana, se conjugan para comentar la estabilidad de estos gobiernos. No faltan torturas ni paredones. Y tal premisa es válida tanto para el régimen soviético, el primero en implantarse en el mundo, cuanto para los más nuevos, entre los cuales podemos considerar a Cuba, pese a que hace ya 16 años que el marxismo impera allí.

Precisamente de Cuba y su sistema habla un reciente artículo de Raúl Oscar Abdala, publicado por "La Prensa" de Buenos Aires. Dice allí en su parte final:

"Si renunciamos a la comodidad de admitir sin más que el energético e ineficaz sistema punitivo del marxismo se origina en la brutalidad de los

hombres que exalta al gobierno, nos veremos precisados a exigirnos más y practicar un cateo más profundo. Y entonces daremos con una explicación más fértil, más próxima a la verdad: el terror comunista constituye una parte inescindible del sistema, porque constituye la porción sobresaliente del método enderezado a originar el nacimiento del "hombre nuevo", del homo comunista. Todo totalitarismo lleva consigo, como el marsupial lleva su cría en la bolsa, una tétrica utopía: conseguir la igualdad de los componentes de una sociedad, la sumisión de todos ellos a determinado principio o estilo de vida. Desde luego que semejante propósito es tan imposible como la cuadratura del círculo, y lo es más notoriamente cuando lo que se persigue es la conformidad con un estado de permanente sufrimiento y frustración. Claro que los fanáticos encaramados en el poder estatal y partidario no lo creen así. De allí la institución del terror, que dura tanto como el propio régimen totalitario, ni un día menos".

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Večina političnih opazovalcev je v zadnjih tednih argentinske politične krize spoznala, da je teže napovedovati dogodke in izide raznih zapletjav, spoprijeme povezav raznih struj itd., kot pa prerokovati vreme, ki je v Argentini kaj muhasto. Tako so doslej vse napovedi, domneve in zatrjevanja o dopustu, ki naj si ga vzame predsednica države, da se odpočije in si opomore od svoje bolezn, padle v vodo; in z njimi vsa politična stavba, ki so jo gradili na njeno odsotnost.

Tako se je pretekli teden politični problem preselil iz vladne palače in predsedniške rezidence ponovno v kongres, kjer poslanska zbornica voli svojega predsednika. Po odstavitvi Lastirria, je to mesto ostalo nezasedeno, zlasti zaradi neednosti ne le celotne zbornice, marveč samega peronističnega bloka. Edinstvo, ki se je pokazala v prvih julijskih dneh ob priliki borbe proti skupnemu sovražniku (López Regi), se je razblinila, komaj je prišla, vrsta na debato o nadomestitvi izpraznjenih mest. Tu se je pojavil problem, ki je v buenosaireški provincijski zbornici vodil v razkol med politično strujo, in pa gremialnim sektorjem. Ta zadnji, ki podpira guvernerja (gremialist Calabró), je s pomočjo radikalov izvedel spremembo v vodstvu provincijske zbornice. Tak razkol se sedaj skuša preprečiti v državnem kongresu.

Prav težko je ugotoviti, kakšen bo nadaljnji proces. Politična veja peronizma je dosegla od gospe Peronove, da je imenovala „svojega kandidata“, imenovanje, ki je padlo na poslanca Sanchez Toranzo. Že prej pa je sindikalna veja predložila lastnega kandidata (Or-

sella Muñoz), ki bi lahko imel zaslombo nekaterih opozicijskih strank, in delnih sektorjev peronizma. Če pride do volitev z dvema peronističnima kandidatom, bo razkol neizogiben. Zato se skuša na vsak način to preprečiti.

Na gospodarskem polju pa je medtem novi minister dr. Bonanni pozval predstavnike vseh gospodarskih področij, naj predložijo novi gospodarski ekipi svoje predloge in načrte, kako državo izpeljati iz zavoženega stanja. Medtem so bili podvzeti nekateri ukrepi, zlasti glede izvoza in uvoza pa kako rešiti obupno notranje finančno stanje. Seveda gospodarski analisti predvidevajo zelo povečano brezposelnost, in v ta namen so ponovno prišli na dan razni osnutki o zaposlitvenem zavarovanju, katerega v Argentini ni. V tem oziru je država še v razvojni fazi.

Omenimo še obnovljeno teroristično delovanje, bombne atentate in ugrabitve, ki predstavljajo dramatični prizvok tega že tako težkega položaja.

Komunizem in imena

Novice, ki so po zmagi komunistov v Vietnamu prihajale na zapad, so vedele povedati, da je eden prvih ukrepov novih oblastnikov bila prav sprememba imena glavnega mesta. Saigon se je preimenoval v Hočiminh. Mnoge je ta korak presenetil. Seveda tem presenečenjem najbrž ni znano, da je to že stara komunistična praksa, tako stara kot so zmage komunistov v različnih državah sveta. Kar pogledimo.

V Rusiji dobimo prve primere. Tako je Petrograd, npr. že takoj po zmagi revolucije postal Leningrad. Caricin se je spremenil že dvakrat: najprej je bil Stalingrad, sedaj je Volgograd. V Jugoslaviji je Podgorica v Črni Gori postala Titograd, Kraljevo v Srbiji se je nekaj časa imenoval Rankovičevo, pristanišče Ploče v Hercegovini pa Kardeljevo.

V Sloveniji pa so komunisti pokazali veliko alergijo zlasti na svetniška imena krajev. Pridevek „Sveti“ ali „št.“ jim je šel strašno na živce. Tako je Sv. Lucija pri Portorožu postala navadna Lucija, št. Vid pri Vipavi se je prelevil v Podnanos, Sv. Peter na Krasu v Pivko, Sv. Trojica v Slovenskih goricah v Gradšče, Marija Snežna istotam v Velko, Sv. Jurij ob Ščavnici v Videm, Sv. Križ pri Litiji v Gabrovko, Sv. Križ ob Krki v Podbočje in št. Peter pri Novem mestu v Otočec... Torej se prekrstitvi Saigona v Hočiminh ne more čuditi kdor vsaj malo pozna komunizem.

STRAH PRED RESNICO

(Nad. s 1. str.)

Ta knjiga je bila najprej prepovedana v Sloveniji, kot nam pišejo, nato pa še na Hrvaškem, kjer je tudi vzbudila veliko zanimanja, kajti dogodki, ki jih opisuje, se tičejo tudi Hrvaške. Tako je praktično izginil brez sledu prvi velik zaboj izvodov knjige, naročene iz Zagreba. Nadaljnje pošiljanje pa je bilo prepovedano. Obe knjigi sedaj krožita po domovini tajno, in njih lastniki so v stalni navarnosti.

Primer obeh knjig je nov dokaz, kajna je svoboda v rdečem raju, in zlasti, kako daleč sega strah komunistov pred resnico, ki pa bo kljub njihovim naporom nekoč zablestala v vsej svoji svetlobi.

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Svet Opere in baleta Slovenskega narodnega gledališča je 30. junija izvolil za novega direktorja Opere dirigenta prof. Cirila Cvetka.

LJUBLJANA — Ljubljanski visokošolci so 1. julija zapustili akademske domove in odšli na počitnice za tri mesece. Seveda ne vsi, kljub temu pa bo prostih 1060 postelj in te nameravajo vodstva teh domov oddajati turistom po povprečni ceni 25 dinarjev na dan.

MARIBOR — Založba Obzorja je izdala v 1000 izvodih „Prešernovo bibliografijo“, ki jo je pripravila šefka Bulovčeva. Bulovčeva je začela pripravljati to bibliografijo že leta 1946 in je v knjigi na 760 straneh velikega formata priobčila v sistematskem redu vse dostopne bibliografske podatke o življenju in delu Franceta Prešerna. Bibliografski podatki so zbrani do leta 1970. Založnica je v izid knjige vložila 14 starih milijonov. Knjiga sama je zato sorazmerno poceni, saj stane 240 (novih) dinarjev. — Pri vsem velikem delu, ki ga predstavlja ta knjiga, pa le preseneča razmeroma majhna naklada.

LJUBLJANA — Slovenski dnevniki pa tudi ostali drugi jugoslovanski listi so se s 1. julijem podražili za 50%. Ljubljansko „Delo“, stane sedaj 3 dinarje. V obvestilo bralcem pa pravijo, da tudi ta cena dejansko ne krije stroškov, ki so višji že od začetka leta, „družbena subvencija v znesku 32,6 par za prodani izvod „Dela“ pa je le preznika. Upajo, da bodo primanjkljaj krili z oglasi, kajti realni stroški za izvod „Dela“ znašajo 3,98 dinarjev.

ŠENTVID PRI STIČNI — Na šolskem odru v Šentvidu se je za šesti kulturni teden vrstilo 85 slovenskih zborov, ki so zapeli po tri pesmi. Nastopilo je tudi nekaj zborov iz zamejstva, tako moški zbor „Trebče“ iz okolice Trsta, zbor „Lies“ iz Beneške Slovenije, zbor iz Podjune ter zbor porabskih Slovencev iz Zgornjega Senika na Madžarskem.

MARIBOR — V Ljubljani je skupščina odobrila sklep o ustanovitvi druge slovenske univerze s sedežem v Mariboru. Sklep je bil sprejet 2. julija, slavnostni uradni začetek delovanja univerze pa bo v septembru.

LJUBLJANA — V Ljubljani je 30 turističnih vodičev, kar bi v glavnem zadostovalo za potrebe za mestno območje. Zadeva pa dobi drugo lice: Manjka vodičev, ki bi znali špansko, italijansko, rusko in madžarsko. Razen tega imajo vodiči stalne ure za vodenje po Ljubljani — ob 9. in ob 14. uri. Ker pa je Ljubljana v glavnem le prehodno turistično mesto, v katerem se potnik zadrži le za ogled mesta, se bo največkrat moral zadovoljiti le z zemljevidom in lastno iznajdljivostjo.

Iz Mendoza

Spominska proslava za vse žrtve vojne in revolucije

Tridesetletnico našega zdomstva smo se spomnili v Mendози na prvo majniško nedeljo s prireditvijo „Z Marijo Pomagaj skozi življenje“, o čemer smo v Svobodni Sloveniji že poročali. 13. julija pa smo počastili še spomin vseh naših slovenskih žrtv vojne in revolucije. Ob 6. popoldne smo najprej imeli v kapeli pri ss. mercedarkah spominsko mašo, kateri je slovesen značaj povzdignila še navzočnost g. dr. Branka Rozmana, ki je ob svojem obisku v Argentini vpravljal v ta namen ustregel naši prošnji pri tej maši somaševal g. J. Horn. Imel je tudi pomembno priljubljeno pridigo.

Ob oltarju so zavzeli mesto naši fantje in dekleta v narodni noši z argentinsko in slovensko zastavo.

Pevski zbor je pred mašo zapel „Marija Pomagaj“, med sv. opravilom je sodeloval pri glavnih delih s „Kratko slovensko mašo“ v F-duru Gregorja Zafošnika. Za sklep pa je v spomin žrtvam zapel Forsterjevo „Ne plakajte“. G. dr. Rozman je svoj mašni govor posvetil razmišljanju obeh poglavitnih zapovedih krščanstva, o ljubezni do Boga in do bližnjega.

Zajel je v svojih dragocenih mislih vso globino in širino te velike in osnovne krščanske skrivnosti, ki jo je označil z besedami: „Ti dve ljubezni imamo mi kristjani tako lepo upodobljeni v Krizu. Kriz — to sta dve brni, eno pokončno, drugo vodoravno. Pokončno kaže navzgor; je zveza človeka z Bogom. Drugo, vodoravno pa je simbol ljubezni med ljudmi. Kriza ni samo iz enega brna. Kriz je šele, če sta obe združeni. In na njem je Kristus, ki nam pomaga živeti ljubezen. — Iz tega krščanstva,

VIHAR, TOČA, POVODNJI — V prejšnji številki smo poročali o slabem vremenu v raznih predelih Slovenije v juniju. Tudi v prvih desetih dneh julija ni bilo bolje, ampak celo slabše. Vode v severovzhodni Sloveniji so pustošile polja, neurje in toča so napravile pravo razdejanje v Celju in Slovenski Bistrici. V Celju je toča razbila nešteto okenskih šip, veter pa je odpihnil strehe dvanajstnadstropne stolpnice. Vihar je v Novem mestu in okolici ruval drevje in trgal žice. Najhuje je bilo na Pokljuki. Veter, ki je vlekel s hitrostjo 120 km na uro, je polomil ali izruval 30.000 kubičnih metrov drevja. Celotne škode, ki so jo napravila neurja, vetrolomi in poplave še niso ocenili.

LJUBLJANA — V okviru obrambnih priprav so v Sloveniji do zdaj prišli do tega, da je treba narodno opredeliti odgovornost vsakega dejavnika na področju „vseljidskega odpora“. To je bil glavni sklep izredne seje sveta predsedstva SRS pod vodstvom Sergeja Kraigherja.

Umrli so od 8. do 15. julija 1975:

LJUBLJANA: Karol Pušavec; Mirro Nardin; Janko Rozman; Ana Modic r. Čebela; Joahim Šolar, up.; Franc Urbanc, up.; Jernej Kališnik, miz. mojster; Franc Vrhovec, klepar; Leo Obreza, 71; Stanislav Zbogorup, ekonomist; Vladimir Lampič, 77, up.; Ivan Batista; Janez Dremelj; Ivan Pahole, 76, up.; Marija Mihevc r. Debevc; Cvetko Kolbe, up. v poštni kontrolor; Mihael Penko, up. žel. ur., 77; Jožica Kolina r. Adamčič; Angela Lasnik r. Gorjanc; dr. František Čermak, upr. pravni svetnik; Marija Skapin r. Cyrk; Ivanka Belič, 86; Stane Florjančič, 77, up., borec za sev. mejo; Viktor Požnič, up. žel.; Ivan Maček, biv. gostil. in kor. borec; Franc Palme; Franc Vinšek, 64.

RAZNI KRAJI: Voka Molan r. Ašič, Krško; Ignac Mažgon, 62, up., Rečica pri Laškem; Jelena Vilman-Cufer, šolska sestra, 78, Radovljica; Valentin Volf, Stara cerkev pri Kočevju; Stefanija Dobrovoljc, Vrhnik; Franc Vrhovec, avtoklepar, D. M. v Polju; Marija Lipičnik, 74, Zagorje; Alojz Dular, 73, up., Gor. Straža; Filip Šarabon, Pristava; France Poljanec, kmetovalec, Lesce; Vladimir Kokotovič, Deskle pri Kanalu; Ana Debevc, Borovnica; Helena Pitbah r. Smukavec, 69, Rateče; Srečko Bernik, up. geodet, Šentvid; Katarina Rešek r. Eržen, 84, Virnase; Marija Bobnar r. Kreft, 78, Veržej; Ivana Turšič r. Kos, 96, Tabor pri Cerknici; Leopold Podlogar, up., Kranj; Kristina Šlibar, Mošnje; Jože Lovšin, kovač, Rakitnica pri Ribnici; Konrad Volmajer, up. v gozdni tehnik, Kolvec; Franciška Ržišnik r. Bajec, Zagorje ob Savi; Ivan Korošec, Mošnje; Alojz Bešter, Medvode; Slavko Koren, up., Zasip pri Bledu; Franjo Zrnc, D. M. v Polju; Ivan Škerbec, up. trg. poslovođa, Veržej; Franc Lakner, up. grafik, Novo mesto; Ivana Grad r. Zavr, 68, Veveče; Leopold Starček, žel. up., Strahomer.

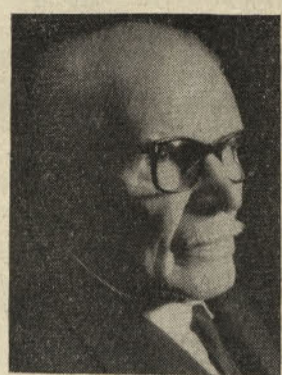
PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO!

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnosti

Družinska sreča. V družini lic. Francija Markeža in njegove gospe lic. Cristine roj. Saavedra sta se rodila dvojčka, ki boista pri krstu dobila ime Damijan in Valentin. Srečnim staršem naše čestitke.

JAKOB PAVLOVIČ — umrl

Dne 27. julija 1975 je na svojem domu v San Martinu umrl g. Jakob Pavlovič, fotograf in znana osebnost med slovenskimi emigranti. Z njim ni umrl samo eden izmed najstarejših slovenskih emigrantov, ampak tudi eden izmed tistih mož, ki so se prvi na Slovenskem začeli na pobudo dr. Janeza Ev. Kreka udeleževati na prosvetnem področju in sploh pri javnem delu.

Rajni g. Pavlovič je bil rojen 20. julija 1888 v Borovnici v skromni železničarski družini. Kmalu po končani ljudski šoli je že moral prijeti za delo v opekarni na Viču. Nato je postal mlekarc v mlekarni na Vrhniku, ki mu je poverila vodstvo podružnice na Brezovici. Tedaj se je pojavilo fotografiranje, za katerega se je rajnik navdušil ter je leta 1912 odprl fotografski atelje na Brezovici in je tako postal eden izmed prvih slovenskih poklicnih fotografov. Preselil se je s svojo družino v Ljubljano, kjer je bil splošno znan in spoštovan fotograf. Temu poklicu sta se posvetila tudi dva sinova — Oskar in Ivan — in temu poklicu je rajni ostal zvest tudi v emigraciji do zadnjih dni svojega življenja.

Od rane mladosti dalje pa se je rajni Pavlovič zanimal tudi za javno delo in je temu posvetil mnogo svojih moči. Bil je soustanovitelj izobraževalnega društva na Brezovici, kjer je rad igral, režiral in vodil igralsko šolo. Bil je član Oria in Fantovskega odseka. Deloval je tudi v gospodarskih in političnih organizacijah. Med vojno in komunistično revolucijo je bil skupaj s svojo družino odločno na protikomunistični strani. Bil je skupaj s svojim sinom Oskarjem nekaj „uradni“ fotograf pri domobrancih. Napravil je mnogo dokumentarnih fotografij (med temi npr. tudi izkop jelendolskih žrtev) in posnetkov važnih dokumentov, ki so bili poslani v inozemstvo. Po končani vojni je skupaj s svojimi sinovi zapustil domovino, kjer je ostala njegova žena in kjer živi njegov brat Valentin, ki je edini še pri življenju od desetih bratov in sester.

Ko je prišel iz italijanskih taborišč skupaj s svojo družino v Argentino (edino sin dr. Milan je odšel v Združene države), se je naselil v San Martinu, kjer je bil močna opora rajnemu svetniku Karlu Škulju. Rad je pomagal slovenskim organizacijam in ustanovam, nudil slovenski šoli v San Martinu svoje prostore vse do tedaj, ko je bil kupljen sedanji Slovenski dom, redno obiskoval slovenske prireditve in se sploh živo zanimal za vsa slovenska vprašanja.

Vest o njegovi smrti se je naglo razširila med Slovenci v Velikem Buenos Airesu in kmalu so ga začeli prihajati kropit njegovi znanci in prijatelji.

Osvobodilne fronte umoril duhovnika, ko se je vračal od maše. Morivec se popoldne zateče v vaško izbo na Notranjskem, h komandantu vaške straže, svojemu nekdanjemu vrstniku in prijatelju izpred komunistične revolucije, ko sta še skupno delovala v katoliških vrstah pod vodstvom umorjenega duhovnika. Morivec Mato je pravzaprav slepo orodje, kolese v zločinskem mehanizmu likvidacijskega programa OF. Neznanečeva roka mu šele tik pred odločilnim dejanjem potisne v roke revolver, ko mu pokaže bližajočo se žrtev — duhovnika, ki mora pasti.

Morivec se po umoru zave svoje najstrašotnejše krivde, da je v duhovniku, ki je prihajal od maše, — ubil Boga. V njem dozoril sklep, da se izloči iz omota OF; a mreža je — pregosta. Ob srečanju s svojim surovim vodjo se upre slepi pokorščini, zajgra s tem zaupanje vodstva OF in si zapiše — smrtno sodbo. Revolucija žre lastne otroke — ko se zateče k svojemu prijatelju, ga skozi okno zadene krogla zasledovalca-partizanskega vodje. In tu pred smrtjo prisostvujemo dramatično prikazanemu pripovedovanju Mata v vsem razvoju dogodkov.

Igro je na oder postavil naš dolgoletni režiser Rudi Hirschegger, član Gledališkega odseka SKA. Kot omenjeno, sta sodelovala tudi dva člana Gledališkega odseka SKA iz Buenos Airesa Nikolaj Jelocnik in Frido Beznik.

Glavno osebo — Mata je predstavil Beznik. Njegova stvaritev je bila brez dvoma vsestransko na višku. Igral je vseskozi prepričevalno, vse do svojega „očičenja“, ko tik pred zadnjim izidom prosil prijatelja: „Daj mi Boga!“ F. Beznik je s svojo igro vzdržal vlogu v napetosti in rasti preko kulminacije ob srečanju s partizanskim vodjo Lukom po umoru vse do konca.

Njemu ob strani je predstavila partizansko kurirko Vlasto gdč. Anica

telji. Pogreb je bil 28. julija popoldne na pokopališču v San Martinu. Pogreb je vodil sanmartinski dušni pastir g. Jure Rode, ki je v cerkvi orisal lik rajnika. Na grobu pa je v slovo rajnemu spregovoril Rudolf Smersu.

Vsem svojem rajnega g. Pavloviča izraza globoko sožalje tudi Svobodna Slovenija, katere zvest naročnik je bil od vsega začetka izhajanja lista v Argentini.

RAMOS MEJIA

Prijateljsko srečanje v Slomškovem domu

Vsako nedeljsko snidenje slovenske srenje pomeni višek tedna. Tega se zavedajo mnogi, ki vztrajno, nedeljo za nedeljo prihajajo v dom in s svojo veselo navzočnostjo ustvarjajo prijetnost in zdravo življenje.

V nedeljo 20. julija se je nedeljsko snidenje raztegnilo na celodnevno družinsko nedeljo. Skupno kosilo so organizirali številni člani, ki so letos „srčali Abrahamama“. Prostori so se izkazali kar premahjni za številne udeležence — nad 200 se nas je odzvalo prijazenemu povabilu. Naša vrla Mladinska godba nam je pod odlično taktirko Toneta Skubica zaigrala res prijetne melodije, ki so poleg odlične postrežbe naših fantov in deklet prispevale k dobri volji. Pravijo, da imamo „krizo dirigentov“. To ne bo držalo. Ko se je naš dirigent „utrudil“, so ga kar uspešno nadomestili pri dirigiranju naši „Abrahamovi“, v splošno veselje vseh.

V imenu petdesetletnikov je povedal nekaj klenih misli Janez Brula, dolgoletni javni delavec, in se tudi zahvalil Mladinski godbi in vsem sodelujočim. Po odličnem „asadu“, ki so ga pripravili Durič, Znidaršič in Miklavc ter gospe in Stanko Novak v kuhinji, se je razvila do večera prijetna zabava ob petju in rajanju. Vsi smo odšli z željo, da bi se taka prijetna snidenja še ponovila.

SAN MARTIN

Liga Žena -Mati v San Martinu je imela svoj redni sestanek dne 16. julija v prostorih Slov. doma v San Martinu. Sestanek je vodila predsednica gospa Mirjana Voršičeva, ki je prisrčno pozdravila predavateljico gospo Anico Kraljevo, ki je nato svoj izredno zanimiv govor posvetila vprašanju, kako vzbuditi pri otrocih ljubezen do slovenske besede. Navzoče članice so spremljale predavanje z velikim zanimanjem in stavile nato gospej Kraljevi še razna vprašanja iz tega področja. — Prihodni sestanek bo v sredo 20. avgusta ob 18.30.

SAN JUSTO

Lovska veselica v Našem domu

Lovski letni čas je zima. Zadnji mraz je lepo sovpadel v namero lovcev, da se ogrejejo vsaj na veselici. Tako so jo pripravili za soboto 19. t. m.

Dasi s precejšnjo zamudo po napovedanem času se je začela razvijati v dokajšnji pestrosti. G. Stane Jerebič je nabral med mladino igralcev, ki so uprizorili Vombargerjevo veseligoj v dveh slikah „Hrabri lovci“. S tem je ustvaril veselo razpoloženje med dosti številno publiko.

Orkester „Duc in altum“ je poskrbel, da so zasrbeli podplati predvsem mlade pare, pa tudi sivolasi lovcev in nelovcev ni manjkalo na plesišču.

Hvalili smo tudi odlične kuharice, ki so okusno pripravile jedi z divjačino

Predavanje o političnem položaju

V nedeljo 20. t. m. pa smo se po slov. maši zbrali v Našem domu, kjer

Grntal, ki jo poznamo že vrsto let iz njenega gledališkega udeleževanja na našem odru, Morda je bila vloga za njen osebni značaj nekoliko trši oreh. Dva sta momenta, ki jo vežeta na Mata: najprej naloga, ki jo mora v vsej neizogibnosti izvršiti v službi OF, potem pa osebni ljubezenski odnosi, ki jih živi z Matom še izpred udinjanja Osvobodilni fronti. Odigraja je prav tako svojo vlogo z doživestjo. Morda ji je bila teža vloga zaznavna za kak hip v nemih prizorih.

Partizanskega vodjo Luko je v svoji stvariteljski moči postavil na oder N. Jelocnik. Prepričan je in držal igro v nepopustljivi napetosti s pretresljivo suho in neizprosno brezutnostjo človeka, ki mu je v vsem delovanju edini motiv in cilj — izpolnitev ukaza partizanskega vodstva, kar ga v nujnih okoliščinah vodi brezobzirno in brez pomišljanja v najbrutalnejšo nasilnost.

Komandant vaške straže Lap je našel v Janezu Štirnu zadovoljivega in dovršenega interpreta. Videli smo v njem odločnega borca za pravico in proti nasilju; pa blagočutečega značajnika ob strani tragično nesrečnega in umirajočega prijatelja.

Režiser R. Hirschegger je znal dati igri življenjske sile in napona v rasti dejanja ter izdelavo posameznih vlog in posameznosti v dogajanju na odru približevati življenjski resničnosti.

Zelo posrečeno so bile za oba simulantna prizora na odru izbrabljeni skromnejše dimenzije našega odra in je bila prav tako izdelana v vse potankosti scenerija ob zamisli arh. Božidarja Bajuka ml., tudi člana Gledališkega odseka SKA.

Predstava je močno vplivala in pritegnila k sodoživljanju vse, ki so napolnili dvorano.

nam je urednik Tone Mizerit govoril o položaju v Argentini. Dasi zasledujemo dnevne vesti po družbenih obdilih, nam je vseeno razkril dosti nejasnosti in s spretnimi potezami narisal dosti jasno sliko težkega trenutnega stanja. Zaradi stalno se menjajočih pozicij v vladi nam ni mogel prerokovati nadaljnega razvoja, kar se lažje predvideva v ustaljeni politični poti. Za svoje izvajanje je žel lep aplavz. Tudi razgovor je sledil v dvorani in pozneje v gostinskih prostorih.

SLOVENCI PO SVETU

Vsiljivi konzul

Med obiskom „Slovenskega okteta“ v Avstraliji

V drugi polovici junija se je v Avstraliji mudil znani Slovenski oktet. Prišel je na povabilo in stroške avstralske letalske družbe Qantas in raznih avstralskih kulturnih ustanov, ter v daljni deželi priredil več koncertov za avstralsko in slovensko publiko. Kljub hitro organizirani turneji in nekaterim nepopolnostim, ki so temu sledile, je bil uspeh in učinek petja presenetljiv, in želi so priznanje avstralske in slovenske javnosti in kritike.

Na rojake v Avstraliji je zlasti pozitivno vplivalo tudi to, da so prišli brez spremstva Izseljenske Maticе ali podobnih jugoslovanskih uradnih organov. Bili so zares povabljeni zastopniki slovenske kulture in domače pesni, ne pa politike domačega režima, kot so mnoge skupine, poslane od doma med izseljenec pod masko „kulturne izmenjave.“

Je pa le med to turnejo prišlo do dogodka, ki je pokvaril celotno vzdušje. Melburnski konzulat je izbral priložnost tega kulturnega obiska in slovensko gostoljubnost. Ko je Slovensko društvo Melburne na slovenskem gričku v Elthamu gostilo člane Okteta, je med goste prišel — nepovabljen in nenapovedan — s svojim spremstvom tudi jugoslovanski generalni konzul. Sam se je predstavil, in ne da bi bil naprošen za besedo, je tudi spregovoril. Med drugim je izrazil upanje in željo, naj bi lepoto grička (v katerega so naši rojaki položili ves trud in ljubezen in je bil zgrajen z žulji slovenskih rčk), uživali „tudi drugi Jugoslovani,“ ne le Slovenci.

„Spektator“ je v avstralski slovenski reviji „Mislil“, o tem zapisal: „Težko bi našli diplomatskega zastopnika kake svobodne dežele ki bi si drznili izsiliti tak nezaželjen obisk, niti na račun kulturne skupine, in brezobzirno pokvariti vzdušje vesele, nepolitično razpoložene izseljenske družbe. Morda nam bo vsaj ta primer odprl oči, ko so zadnje čase razni kompromisi tako poceni in za neodvisno, svobodno življenje naše skupine na videz tako brezpomembni.“

OBVESTILA

SOBOTA, 9. avgusta 1975:

V Slomškovem domu ob 19 zanimivo skriptično predavanje arh. Jureta Vombargerja o Sodobni opremi naših stanovanj.

V Slovenski hiši ob 20 v mali dvorani otvoritev likovne razstave SKAD-a.

NEDELJA, 10. avgusta 1975:

V Carapachyju 10. mladinski dan. V Našem domu v San Justo ob 15 stroški dan s pravilnično igro „Rečica kapica“ v režiji Frida Beznika.

V Slovenski vasi v Lanusu priredi Misijonski krožek 8. misijonski srečolov. Začetek ob 5. popoldne v prostorih farnega kolegija.

V Slovenski hiši bo še odprta likovna razstava SKAD-a.

PETEK, 15. avgusta 1975:

V Slomškovem domu ob 19 slovenska sv. maša ob 30-letnici blagoslovitve podobe Marije Pomagaj (taborišče Paggi, Lienz na Tirolskem).

SOBOTA, 16. avgusta 1975:

V Slovenski hiši ob 20 v mali dvorani 2. kulturni večer SKA. Predaval bo dr. Mirko Gogala o temi: „Integracija in asimilacija pri zdomeh.“

NEDELJA, 17. avgusta 1975:

Slovensko romanje v Lurdes. Pričetek ob 15.30.

PETEK, 22. avgusta 1975:

Sestanek Slov. kat. akad. starešinstva ob 20 v Slovenski hiši.

SOBOTA, 23. avgusta 1975:

V Slovenski hiši zvečer pevsko-glašbeni festival Slovenske deklishe organizacije in Slovenske fantovske zveze.

NEDELJA, 24. avgusta 1975:

V Slomškovem domu ob 17 čajanka s pestrnim sporedom.

V San Martinu žegnanje in slovo od dušnega pastirja g. J. Rodeta. Ob 8.30 sv. maša, opoldne skupno kosilo.

SOBOTA, 30. avgusta 1975:

V Slomškovem domu spominski večer ob 30-letnici znamenite podobe M. Pomagaj.

Bb.

Kampanja "Sloge" za varnost - Defenzivna vožnja

V prejšnjem članku smo spoznali vzroke avtomobilskih nesreč. V današnjem članku nam pa K. Z. Sloga skuša podati navodila, kako dosežemo varnost pri vožnji. Odločimo se za defenzivno vožnjo!

Voznik, ki vozi defenzivno, upošteva pomanjkanje spretnosti in znanja drugega voznika; je oni, ki prizna, da ne obvlada nepremišljenih dejanj drugih voznikov in se pešev niti nima oblasti nad vremenom. Zato je pripravljen boriti se proti vsem tem nevarnostim; pripravljen je popustiti, tudi če je pravica na njegovi strani.

Ali se splašča voziti defenzivno? Študij tisočev nesreč dokazuje, da je le malo nesreč, ki so posledice mehničnega defekta (20%) ali telesne napake voznika (20%). Skoraj vse druge so posledica šoferjeve pomote (60%). Navadno se oba šoferja zmotita in vsak ima del krivde. Vsa ob obeh bi se lahko izognil nesreči, če bi vozil defenzivno.

Pazi torej in pripravi se, da uideš zasedam, ki ti jih nastavljajo nevarnosti vremen, cest, pešev in drugih voznikov! Prenehaj se izpostavljati!

Ugotovljeno je, da tudi najboljši vozniki včasih tvegajo, ne odkrijejo nevarnosti ali za nekaj trenutkov pozabijo, da vozijo, posebno kadar so utrujeni. Manj sposobni šoferji se izpostavljajo približno petdesetkrat na dan. Povprečno se vozniki izpostavljajo od pet do desetkrat dnevno, to pa pomeni, da povprečen voznik naredi približno štiri tisoč napak na leto.

Če se srečata dva taka voznika, ki s obremenjenim zmotita, je tu bližnja nevarnost za trčenje. Devetnaest od dvajsetih takih srečanj se srečno konča, ker voznika v bita vso svojo izurjenost, da se izogneta drug drugemu. Dvajseto tako srečanje pa ni tako srečno; konča se s trčenjem.

Vendar tega trčenja ne moremo imenovati „neizogibna nesreča“.

Moralna odgovornost. Vsak šofer mora voziti tako, da se nesreča ne bo zgodila. Naj se zaveda, da mora biti skrajno pazljiv, da ga nevaren položaj ne ujame šele zadnji trenutek. *Takrat je prepozno.* Take nevarne okoliščine mora na vsak način preprečiti.

Biti skrajno pazljiv pomeni, gledati naprej, dovolj daleč naprej. Tako zaznamo vso celoto nevarnosti ceste, drugih vozil in pešev in se lahko izognemo položaju, ki pomeni bližnje trčenje.

Ne mokre ceste ne hudi ovinki a ozke poti, pomanjkanje opozoril ali luči, niti nepravilne luči, niti nepazljivost, predzrost ali nevednost drugih ne odzvam šoferju — NJEGOVE ODGOVORNOSTI z ozirom na VARNO VOŽNJO. On mora voziti varno v vsaki okoliščini.

Z zavestnim naporom, učenjem in praktičnimi poskusi se razvije navada, da vozimo avto na defenziven način. To pa ni samo spretnost. Koliko mladih ljudi je, ki so zelo spretni, pa jim manjka sprememba mišljenja, celotnega odnosa do varnosti na cesti.

Dobro zadržanje (Buena actitud). Če ima voznik res pravilno zadržanje, potem bo pravilno mislil, bo skrajno pazljiv, vljuden, obziren, odgovoren. Dobro zadržanje zbudi zanimanje in željo, razviti sposobnosti in prakso za resnično defenzivno vožnjo.

Šofer z dobrim zadržanjem se vedno zaveda, da ni dovolj, če dá znamenje, da bo zavil, ampak, da je zelo važno, da ostane na svojem tiru, da bo zavil z največjo varnostjo in da bo čim manj oviral druga vozila. Ker ima dobro zadržanje, razume, da ni dovolj, da vozi po desni, ampak da mora voziti po svoji začetni progji in da ne more iti z nje in nazaj, kadar se mu zljubi.

Šofer z dobrim zadržanjem se zaveda, da so otroci neodgovorni in da mora on paziti na njihovo varnost.

Ker je nevarna brzina glavni vzrok prometnih nesreč, bo šofer z dobrim zadržanjem dobro poznal varno razdaljo, ki jo mora imeti od drugega avtomobila.

Pri 40 Km/h	25 m
" 50 Km/h	30 m
" 60 Km/h	45 m
" 70 Km/h	60 m
" 80 Km/h	75 m
" 90 Km/h	90 m
" 100 Km/h	110 m

Prav tako spoštuje zahtevano brzino na cesti, ker se zaveda, da so pri veliki brzini vsi manevri mnogo težji, da se mnogokrat ne more ustaviti o pravem času posebno, če se sreča z drugim napadalnim voznikom.

Voziti defenzivno ni samo spoštovati prometna pravila ali biti spreten. To samo mnogokrat ni dovolj. Voziti defenzivno pomeni imeti izgrajeno odgovornost in dejavno voljo, da ne izpostavljamo niti sebe niti drugih. Odloči se torej za defenzivno vožnjo!

2D DOMA

„Sem radoveden, kako bodo ljudje nazvali novi bankovec za 20 dinarjev.“
„So ga že: „politrček.““

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

2. KULTURNI VEČER

sobota 16. avgusta 1975 ob 20
predaval bo

dr. Mirko Gogala

Integracija in asimilacija pri zdomcih

Po predavanju pogovor o predmetu
Gornja dvorana Slovenske hiše

NEDELJA 31. AVGUSTA

BLAGOSLOVITEV

ZAVETIŠČA

Prisrčno vabljeni!

DRUŠTVENI OGLASNIK

Pisarna in knjižnica Zedinjene Slovenije bosta od 4. avgusta do vključno 7. septembra odprti ob ponedeljkih, sredah, četrčkih in petkih od 17,30 do 20,30.

Sedanji težki gospodarski položaj v Argentini je občutno prizadel tudi našo osrednjo organizacijo. Na svoji zadnji seji je upravni svet društva sklenil, da prsi člani ZS naj bi poleg redne članarine prispevali še izreden prispevek 100 novih pesov za kritje društvenih potreb. S tem prispevkom ne bomo samo zagotovili normalnega poslovanja društva, ampak omogočili vse obširno delo, ki ga vrši Zedinjena Slovenija v korist vse naše skupnosti.

RUSKI TANKI, ruske rakete in protitankovski topovi so bili v paradi, ki jo je po limanskih ulicah predela minulo nedeljo ob praznovanju 154-letnice perujske neodvisnosti. Perujska vojaška vlada je odkrito pokazala, da jo oborožuje Moskva.

Likovna razstava

SKAD-a

Otvoritev: 9. avgusta
do 10. avgusta

Kraj: Slovenska hiša
ob 20. uri — v Mali dvorani

Naš dom San Justo

OTROŠKI DAN

10. avgusta ob 15.30
Na sporedu pravljčna igra

„RDEČA KAPICA“

Nastopajo: Rdeča kapica, njena mama in stara mama, lovec Jaka, volk, gobica, 9 zajčkov in s petjem vsi otroci „Balantičeve šole.“

Režiser: Frido Beznik

Lepo vabljeni!

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
Director: Tone Miserit

Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. F. 69-9503
Argentina

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimír Batagelj
in Tone Miserit

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA/
Concesión N° 382

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 1.233.341

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1975 za Argentino \$ 440.— (44.000), pri pošiljanju po pošti \$ 460.— (46.000); ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 18 USA dol.; za Evropo 21 USA dol. Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 15 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 83-7213.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires

Pta. baja, oric. z

T. E. 35-8827

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pta. baja
Capital Federal
Tel. 41-1413

Ordinira v torek in petek od 17 do 20.
Zahtevati določitev ure na privatni
telefon 628-4188.

NAFROTI SONCU MLADOSTI NAŠ POZDRAV!

S tem geslom vas slovenska carapachayska mladina vabi na svoj

10. MLADINSKI DAN

v nedeljo, 10. avgusta 1975

Program:

8.30 tekmovanje v odbojki — pokal "Fr. Mramor 75"

11.30 mladinska sveta maša

13.00 kosilo

14.00 nadaljevanje tekmovanja

17.00 kulturni del

18.00 ples s sodelovanjem "DUC IN ALTUM"

Tirediv se vrši ob vsakem vremenu

VSIL LEPO VABLJENI!

RUTA 205 FTE. ESTACION
TEL. 295-1197

AVDA. 25 de MAYO 136

ALMAFUERTE 3230
a 1 cuadra Municipalidad

AVDA. PAVON/H. YRIGOYEN 8854/62
TEL. 243-2291/3058 (Entre Boedo y Sáenz)

EZEIZA

C. SPEGAZZINI

SAN JUSTO

LOMAS DE
ZAMORA

Opozarjamo, da imamo v Lomas de Zamora, v našem novem
velikem lokalu, vedno na razpolago najfinejše pohištvo.

Ludvik Puš

(28)

NA DOLGO POT

To je Reparjeva hiša, ki sem jo odkrival ob svojih obiskih. Kakor matice v čebeljem panju je dominirala v nji mati-gospodinja, osredje družine in po svoji srčni dobroti in ostrem umu zadnja in končna avtoriteta v hiši.

O vprašanih koroškega slovenstva sem največ debatiral z gospodinjo. Zmeraj si je vzela časa in je rada sedla z menoj k mizi za razgovor. Vanj sva vpletla vse mogoče zadeve, od marksizma in materialističnega svetovnega nazora do osnovnih in zadnjih skrivnosti religioznega značaja. Pri takih debatah je kazala izredno bistrumnost, ostrino uma in inteligentnost, da me je preselečala njena zmoglost, spuščati se v debate, ki bi jih človek ne prisodil ženski na njenem poklicnem položaju. Največkrat je načela kak predmet iz te skupine in mi včasih vneto ugovarjala. Končno sva vedno prišla do skupnega sklepa, saj sva bila oba verna človeka, ki priznavata Boga in neumrjnost duše, oba sva se uklanjala učništvu Cerkve ne samo na vsemem, ampak tudi na socialnem področju, oba sva bila zvesta svojemu narodu in

jeziku. Vendar v najinih razgovorih o narodno-političnih problemih koroških Slovencev v zvezi s komunistično revolucijo in s prevzemom oblasti v matični deželi ter o „narodno-osvobodilnih“ akcijah komunističnih aktivistov na Koroškem nisva nikoli prišla povsem na čisto. Tedaj so pač Korošci še sanjali sanje ponižanih in prevaranih, pričakujoč odrešenja od gibanja, od katerega bi opravičeno moralo priti, pa ni nikoli prišlo. Reparjeva mama v svojem ognju za slovenjo stvar ni mogla biti izjema.

Oče Repar, nosilec Reparjevega rodu in družinske tradicije, je bil drugačne narave. Trdno je stal z obema nogama na gruntu in neprestano mislil in skrbel za trdnost domačije, za njeno uspevanje. Ni bilo opaziti, da bi bil nagnjen h kontemplativni nastrojenosti, kot je bila gospodinja, tudi ni kazal zanimanja za razgovarjanje o življenjskih problemih abstraktnega značaja. V tem oziru sta bila dokaj različna, ravno to pa je netilo mojo radoznalost, kako moreta taka dva različna značaja ustrezno živeti v zakonski skupnosti in etnotno vzgajati številne otroke. Našel sem, da se srečno dopol-

njujeta, to pa zaradi tega, ker je bila osnovna življenjska filozofija moža in žene vendarle ena in ista. Tudi on je bil zaveden Slovenec, obdarjen z bistrim umom in globoko verem.

Najraje je govoril z menoj o kmečkih gospodarskih in stanovskih zadevah. Včasih sva se seveda spustila tudi na politično polje, a tu je najino sporazumevanje šepalo.

Mož je prišel med prvo svetovno vojno kot avstrijski vojak v rusko ujetništvo, kjer je imel priliko opazovati razmere, doživel boljševiško revolucijo in sam izkusil razvoj komunistične oblasti.

Njemu je tačas pomenila revolucija in takozvani narodno-osvobodilni boj mnogo več kot politični in socialni preobrat v matični Sloveniji. Trdno je verjel, da bo komunistični režim v Jugoslaviji s pomočjo Rusije dosegel združitev vsega slovenskega ozemlja. Nisem mu mogel in ne hotel podirati to vero, čeprav v tistem času z ozirom na razvoj dogodkov ni bilo več nobenega upanja. Ostala sva tako vsak na svojem bregu in nisva pozneje nič več poskušala graditi mostu.

14. čebelarški učitelj

Kolikor se nisva mogla z bogati zaradi položaja Koroške, toliko so naju

zbogale čebelice. Nisem ga spraševal, odkod izvira njegovo nagnenje do malih živalic, ali ko sva pri ogledovanju sadovnjaka prišla do zapuščenega čebelnjaka, je naenkrat postal otožen. Kakor da bi ga bilo zaradi zanemarjene čebelje hiše nekje zabelo, je vzdihnil in me molče pogledal. Ali je uganil, da se jaz na to reč razumem, pa mu je bilo nerodno ob pogledu na to revščino, ali je bila bolečina globlja? Pozneje se je izkazalo, da tačas za mojo strokovnjaško izurjenost pri čebelah ni imel pojma. Da je bilo njegovo negotovanje drugega izvora, se je pokazalo, ko sva se ustavila ob izletišču in začela ogledovati izlet in prilet drobnih živalic iz kakih petih kmečkih panjčev. Vsi drugi panji so bili mrtvi, čebelnjak več kot napol prazen.

Nekaj trenutkov sva tiho opazovala in prislušovala prijetnemu brenčanju, potem se mu je jezik razvezal.

„Kadar pridem sem, me obide žalost. Ta čebelnjak je starejši kot jaz; dokler so rajniki oče posedali tod okrog in se veselili živahnega dirandaja ter skrbeli za veliko ljubeznijo, da je bilo vedno vse v redu, je bil ponos naše hiše. Ko so oče upešali in umrli, je opešal in skoraj umrl tudi vesel živčav okrog čebelnjaka. Jaz se v mladih letih nisem izvežbal v gojenju čebel. Oče me niso

hoteli siliti, mlad fant pa ima vse polno drugih misli, skrbi in poslov. Saj oče skrbijo za čebele! Ko sem prevzel domačijo in si ustvaril družino, so padle na moja ramena naloge in skrbi, da sem jih komaj zmagoval. Ni bilo več ne časa, ne volje za delo. Zadovoljen sem bil, da čebele na star dan očeta razveseljujejo in zaposlujejo, pa tudi hvaležen, da vse držijo v lepem redu. Ne vem, ali mi je kdaj prišlo na misel, da bom, če mi Bog da zdravje in dolgo življenje, tudi sam star in bom izročil domačijo v mlade roke. Ali bom užival lepoto starega dne ob oskrbovanju čebel? Gotovo so me kdaj obšle take misli, toda bilo je prepozno. Nisem mogel več postati začetenik. A tudi nisem mogel spraviti v sklad spomin na očeta in popolnoma mrtev čebelnjak. Zato sem prosil soseda-čebelarja, naj oskrbuje, kar je še ostalo — in ostalo je, kar sedaj vidite, kljub temu, da sem mu odstopil ves morebitni pridelek, stroške pa nosil sam. Najemnik se nikjer ne obnese, najmanj pri čebelah.“

Rad bi, da bi se mojemu sinu za stran čebel ne zgodilo, kakor se je meni. Rad bi spet videl čebelnjak, kakor je bil za mojega očeta - in starega očeta. Pa ni izurjenega in izkušnega čebelarja, da bi sina vzel v roko. S sosedi ni nič.

(Bo še)